

VÁMOS ÉVA

A kémia és a vegyipar találkozása a közönséggel a Budapesti Nemzetközi Vásárokon (1906–2000)

A Budapesti Nemzetközi Vásárok és a magyar vegyipar párhuzamosan fejlődött. 1906-ban rendezték az első áru-minta-vásárt, 1907-ben alakult meg a Magyar Kémikusok Egyesülete, és az első nagy gyógyszergyár 1907-ben kapta meg működési engedélyét. A magyar vegyipar gyökerei azonban régebbre nyúlnak vissza: 1850-ben két gyufagyár kapott működési engedélyt. Néhány más vegyi gyárat is alapítottak a 19. század második felében, mely sok iparág számára volt a virágzás korszaka az országban. A magyar vegyipar virágzása azonban a két világháború közötti időszakra esik: 1938-ban a vegyipar 24 000 embernek adott munkát és a gyógyszeripar ötször annyit termelt, mint 1921-ben. Műtrágya, gumi és gyógyszeriparunk európai jelentőségűvé vált. A gyorsan fejlődő vegyi és gyógyszeripar jó partnert talált termékeinek népszerűsítésére a Budapesti Nemzetközi Vásárban.

A MAGYAR VEGYIPAR RÉSZVÉTELE A BUDAPESTI VÁSÁROKON AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚ ELŐTT (1905–1914)

1. táblázat
Adatok az I. Világháború előtti Nemzetközi Vásárokról

Sor-szám	Név és Dátum	Hely	Jellemzők
1	Márciusi Vásár 1906. 03.25-27.	Vigadó	A papíripar számára szervezve; 88 kiállító, 1178 megkötött üzlet
4	Tavaszi Vásár 1909. 04.02-06.	Iparcsarnok	A vegy-, az illatszer- és a gyógyszeripar termékeit először említik
6	Tavaszi Vásár 1911. 04.01-06.	Iparcsarnok	A vásár független szervezetté válik
7	Tavaszi Vásár 1912. 04.18-23.	Vigadó	A vásárok szervezését átvette a Kereskedelmi Kamara
9	Tavaszi Vásár 1914	Iparcsarnok	A vásár nemzetközi; 365 hazai, 54 külföldi kiállító

A budapesti árumintavásár gyökerei 1906-ig nyúlnak vissza, amikor egy budapesti papír-írószerbolt tulajdonosa iparkiállítást szervezett, hogy fellendítse forgalmát.¹ Ez a „Márciusi vásár”, amelyet a pesti Vigadóban (Redoute) rendeztek, nagy sikernek bizonyult: a 88 kiállító 1178 üzletkötést jelentett.

A Vigadót már a harmadik ilyen vásár kinőtte, és azt a Városligetben, az Iparcsarnokban rendezték. Ezen a harmadik vásáron nemcsak a kiállító iparágak száma volt sokkal nagyobb mint az elsőn, hanem külföldi kiállítók is részt vettek. Az ötödik vásárt öt napig tartották nyitva, és ez az időtartam maradt többnyire a vásárok nyitvatartási ideje. Szintén ezen az ötödik vásáron

említik először a vegyi és gyógyszerészeti iparokat. Amint az 1. táblázat mutatja, a vásárok egyre sikeresebbek lettek. Ennek az egyenletes növekedésnek az I. világháború vetett véget. A háború alatt nem rendeztek vásárokat a hadviselő országokban. Néhány országban, amely nem vett részt a háborúban, viszont ez alatt az idő alatt rendezték meg az első vásárokat, így 1917-től volt vásár Németalföldön Utrechtben és Svájcban Baselben.

A MAGYAR VEGYIPAR RÉSZVÉTELE A BUDAPESTI NEMZETKÖZI VÁSÁROKON
A KÉT HÁBORÚ KÖZTI IDŐSZAKBAN (1918–1923)

2. táblázat. Adatok a két világháború között rendezett Budapesti Nemzetközi Vásárokról (1918-1932)²

Sor- szám	Név és dátum	Hely	Jellemzők
-	1915-1917	-	Az I.Világháború alatt a Budapesti Nemzetközi Vásárok szüneteltek
10	Keleti Vásár Nyitás: 1918.08.16	Iparcsarnok	Nemzetközi Vásár korlátozások nélkül
11	Áruminta-vásár Nyitás: 1920.09.11.	Iparcsarnok	A vásár leltár volt a megmaradt magyar ipar termelőképességéről. Szakcsoportok nem voltak
12	Keleti Vásár 1921.05.14-26.	Iparcsarnok	6 árucsoport: a vegy-, a kozmetikai és a gyógyszeripar az 5. volt
13	Budapesti Áruminta- vásár 1922	Iparcsarnok, Kiscsarnok	A vásárnak több hely kellett; megépült a Kiscsarnok; az Iparcsarnok előtti szabad teret is elfoglalták
14	Áruminta-vásár 1923. 05.19-28.	Iparcsarnok, Kiscsarnok	643 kiállító; 10 főcsoport; 5682 m ² .
16	Budapesti Nemzetközi Vásár 1925.04.18-25.	Műcsarnok + 2 időszakos épület	A vegyipar és a gumiipar két külön csoportban jelent meg. <i>A vásár először valóban nemzetközi: 10% külföldi kiállító volt, ennek 43%-a Romániából jött</i>
17	Budapesti Nemzetközi Vásár 1926	Iparcsarnok, Kiscsarnok	<i>A vásár célja megváltozott.</i> Kezdetben a magyar ipart kívánták bemutatni és népszerűsíteni itthon. 1926-tól külföldi piacok megszerzése volt a cél
18	Budapesti Nemzetközi Vásár 1927.04.30-05.09.	Iparcsarnok, Kiscsarnok, Pavilonosor	Összterület: 8998 m ² , ebből <i>a vegyipar 89 m² (kb. 1%)</i> az Iparcsarnokban. Külföldi érdeklődés sztearin és elain iránt.
19	Budapesti Nemzetközi Vásár 1928.04.28-05.07.	Iparcsarnok, Kiscsarnok, Pavilonosor	<i>A vegyipar 1,25%-ot foglalt el az összterületből, a kiállítók 3,1%-ával.</i> Jelentős üzletkötés: egyes szerves anyagokból és desztillációs termékekből
20	Budapesti Nemzetközi Vásár 1929.05.4-13.	Iparcsarnok + Külső helyszín	Az Iparcsarnokot megnövelték. A kiállítók száma 1347 volt, közülük 18 volt külföldi. A vegyipar 132 m ² -t foglalt el az Iparcsarnokból (1,3%) és 83 m ² -t a szabadban (1,3%).
21	Budapesti Nemzetközi Vásár 1931.05.3-12.	Iparcsarnok + Külső helyszín	Évfordulós vásár (25 év). A terület 18 000 m ² -re nőtt a szabadtéri új területekkel. A vásárigazgató optimista értékelése.
22	Budapesti Nemzetközi Vásár 1932	Iparcsarnok + Külső helyszín	A vásárok realista értékelése: 874 kiállító (265 + 124 közülük az élelmiszeripart képviselte; 154 kézműves; 123 kiállító kézimunkát és népművészeti tárgyakat mutatott be. 66 kereskedő állított ki, aki nem gyártott semmit. Mérnökök, mérnöki irodák és művészek (ötvösök), intézmények és külföldi cégek magyar képviselői voltak még jelen.

A 11. Áruminta-vásárt 1920-ban nyitották meg, nem sokkal a trianoni békeszerződés aláírása után (1920. június 4.) Ezt a vásárt azzal a céllal rendezték, hogy bemutassák, milyen ipari kapacitás maradt a maradék Magyarországon. A 425 kiállítót, akik nagyjából mind magyarok voltak, ekkor nem rendezték szakágak szerinti csoportokba, a cégeket egymás után elhelyezték a kiállítótérben, függetlenül attól, hogy mit termeltek. Ettől kezdve a vásárokat ismét évente rendezték. A 12. vásárt „Keleti vásárnak” hívták, és sokkal jobb körülmények között rendezték meg, mint az előzőt (1921). A kiállított termékeket hat csoportra osztották, az ötödik volt a vegyipar, a kozmetikai ipar és a gyógyszeripar számára fenntartva.

Az első vásár, amelyet hivatalosan is Nemzetközi Vásárnak hívtak, az 1925. évi volt. A termékeket 18 főcsoportra osztották, s a vegyipar külön csoportot alkotott. Nemzetközi ez a vásár annyiban volt, hogy a kiállítók 10%-a volt külföldi. A külföldi kiállítók 43%-a Romániából érkezett. Erre az időszakra esik a vásár célkitűzéseinek újrafogalmazása. *Kezdetben a vásárok célja az volt, hogy segítsék és bemutassák az ország törekvését az ipar fejlesztésére. 1926-tól célja volt a vásárnak az is, hogy segítse a magyar ipart a külföldi piacok meghódításában.*

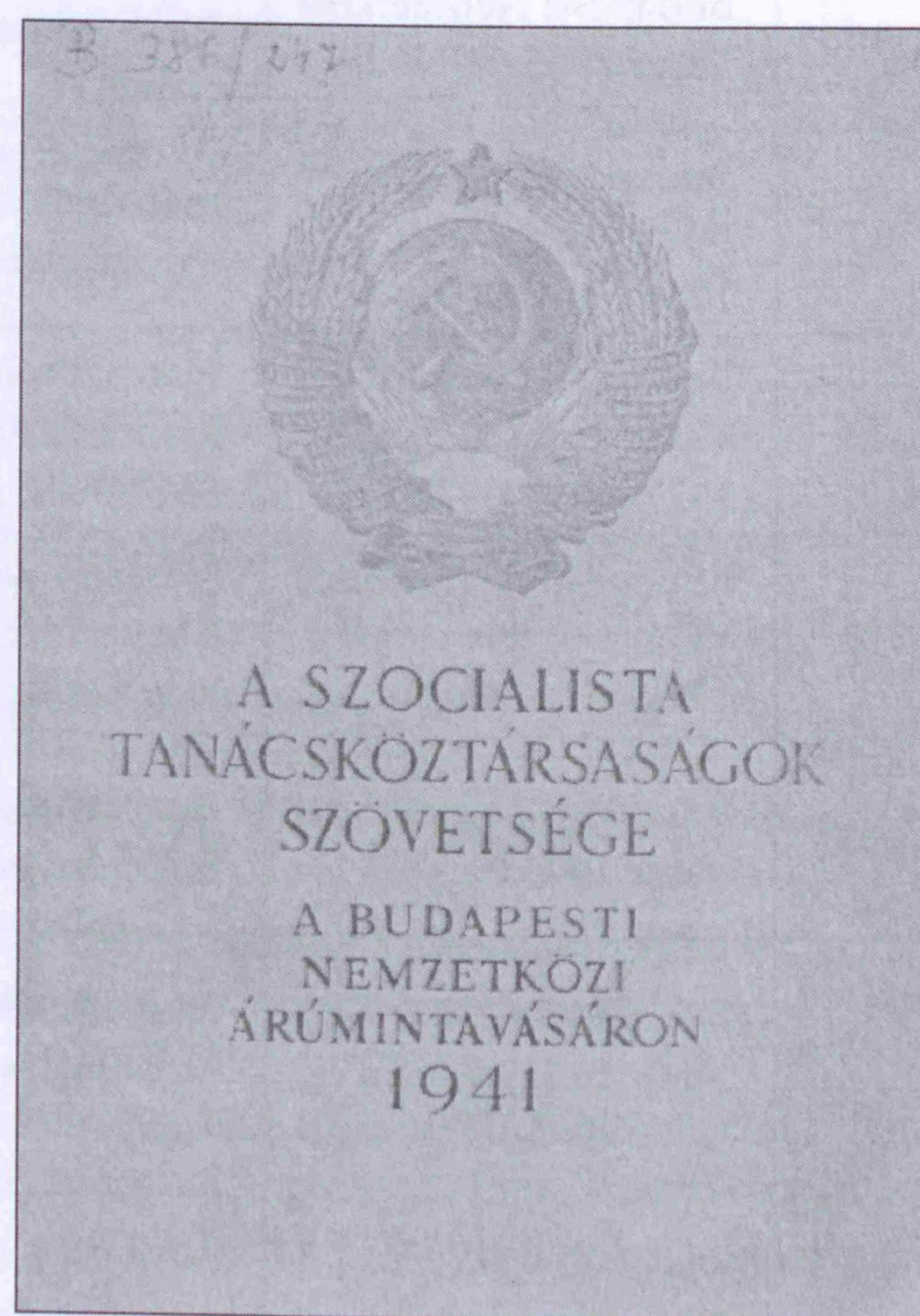
Az 1927. évi vásár 8988 m² területet foglalt el. Ebből az Iparcsarnok területének 1%-át használta a vegyipar. Ebben az évben a vegyipar ágai közül a legnagyobb érdeklődést a játékok, valamint a sztearin és az elain váltották ki.

A 19. vásáron (1928) a vegyipar a terület 1,25%-át foglalta el, és a kiállítók 3,1%-a képviselte a kémiát. A vegyipar szerves kémiai és desztillációs termékeket, aszfaltot, műtrágyát, gipszet, szappant, étolajakat, festékeket, lakkokat és viaszokat mutatott be. A hazai közönség érdeklődése a gyógyszerek és a kozmetikumok felé fordult. A vásár ideje alatt jelentősen megnőtt Budapest idegenforgalma is: az éves idegenforgalom 11,5%-át bonyolították le ezekben a napokban. A vásár és az ország gazdasági problémái mutatkoztak a kiállítás életében is: problémát jelentett, hogy a kiállító-területet nem lehetett növelni és az is, hogy a külkereskedelmi mérleg hosszú időn át passzív maradt. Éppen ezért a vásároknak az is célkitűzése lett, hogy a vidéki vásárlókat megismertessék a magyar termékekkel. Ebből a célból a vásárra utazóknak jelentős vasúti kedvezményt adtak.

A 20. vásárra (1929) az Iparcsarnokot megnövelték és modernizálták. Ekkor 1347 kiállító vett részt a vásáron, és 18%-uk volt külföldi. A vegyipar továbbra is a kiállítási terület 1,3%-át foglalta el. A vegyipar által elfoglalt terület évről-évre nőtt, és kicsit nagyobb arányban mint a vásár egészének területe. A vásárigazgató HALLÓSY ISTVÁN szerint a vásár haszna a következőkben rejlett:

1. A kiállítók a vásáron nagykereskedelmi rendeléseket kaptak és új kapcsolatokat találtak, megismerhettek új piacokat és új termékeket.
2. A vásárok felhívták a magyar nagyközönség figyelmét a jó minőségű magyar ipari termékekre.
3. A vásárok exportpiacokat teremtek a magyar ipar számára és az átmenő kereskedelemmel is közvetlen kapcsolatba kerültek.

A valóság azonban nem volt ennyire fényes. A vásároknak a két világháború között kissé népünnepély jellege volt. A kiállítók kevesebb mint harmada volt valóban nagyipari termelő.

1. kép. 1941-ben a Szovjetunió még kiállított a Budapesti Nemzetközi Vásáron
 Picture3: In 1941 the Soviet Union was still present at the Budapest International Fair.

1934-től a külföldi valuták forgalmát korlátozták, ami hátrányos volt a vásárok szempontjából. Minden megkötött export vagy import üzletet azonnal jelenteni kellett a szervezőknek.

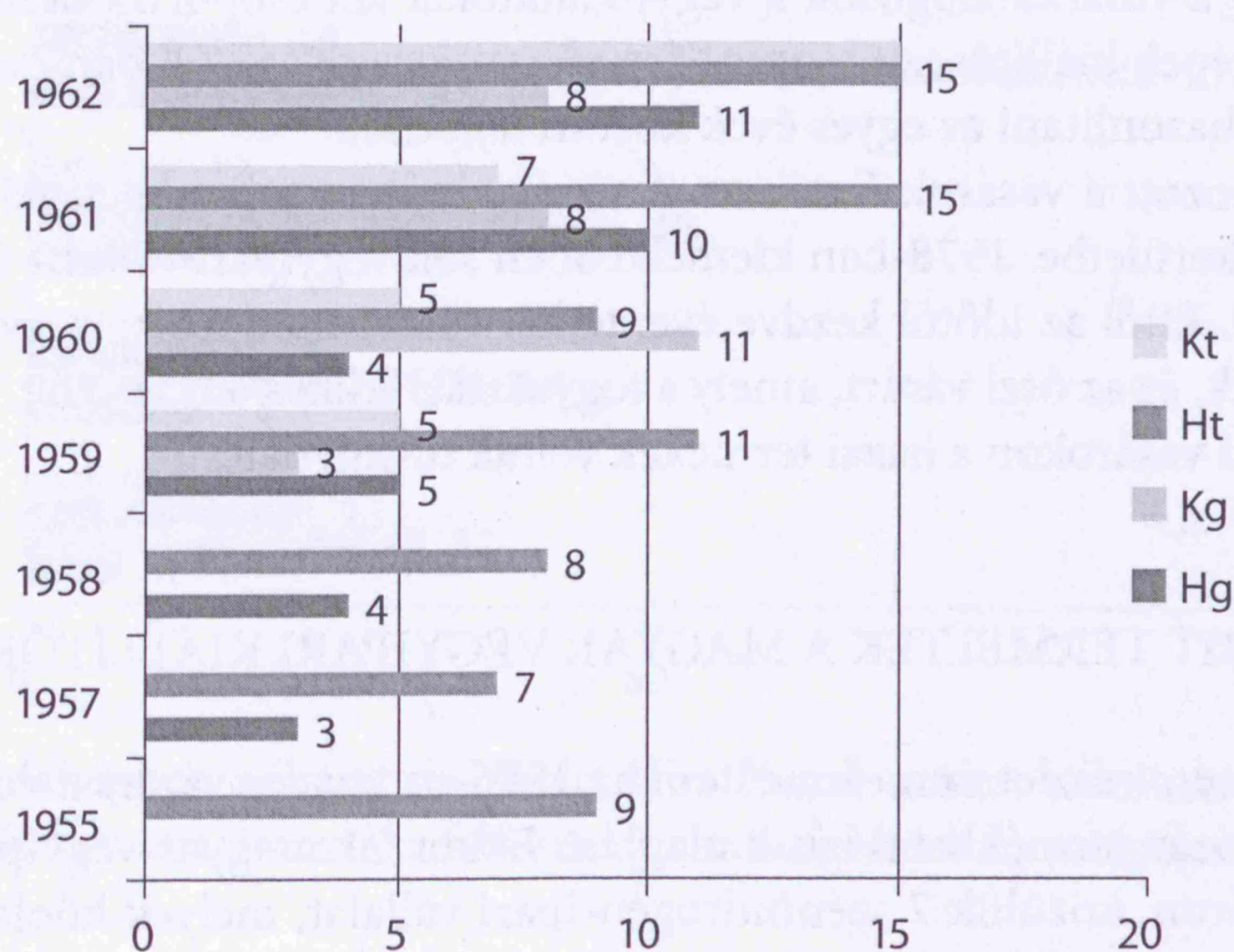
Érdekes, hogy csak néhány hónappal a Szovjetunió elleni hadba lépés (1941. július 27.) előtt, 1941 tavaszán a Szovjetunió részt vett a budapesti Nemzetközi Áruminta vásáron. Erre az alkalomra kiadtak egy magyar nyelvű könyvecskét, amely bemutatta a hatalmas ország lakóit, természeti kincseit, iparát és mezőgazdaságát, valamint közlekedését, a harmadik ötéves terv külkereskedelmi célkitűzéseit és a kulturális fejlődést, az ott készült filmeket és az ország turizmusát. A könyv azt sugallja, hogy óva int mindenkit az ország megtámadásától. (1. kép).³

A VEGYIPAR RÉSZVÉTELE A BUDAPESTI NEMZETKÖZI VÁSÁROKON A II. VILÁGHÁBORÚ UTÁN

A II. Világháború leírhatatlan károkat okozott Magyarországnak, a budapesti és a vidéki ipari központok romokban heverték. Ipari vásárt először 1955-ben rendeztek újra. Ezek a kezdeti ipari vásárok azonban a hazai kisipart mutatták be leginkább, és kevésbé hasonlítottak ipari vásárra. (1. ábra). Az ábra mutatja, hogy 1955-ben a hazai kiállítóknak még csak termékei, két évvel később már kis számban gépei is láthatók voltak a vásáron, a külföldi kiállítók azonban csak 1959-től szerepeltek. 1961-ben és 1962-ben mind a hazai, mind a külföldi termékkiállítók száma megnőtt, azonban a vegyipari kiállítók száma még mindig igen kicsi volt.⁴

1. ábra: A külföldi (K) és hazai (H), vegyipari termékeket (Kt, Ht) és gépeket (Kg, Hg) kiállítók száma a Budapesti Ipari Vásárokon, 1955-1962. A szerző összeállítása a Vásárcatalógusokból.

Fig. 1: Number of the foreign (K) and domestic (H) exhibitors of products (Kt, Ht) and machinery (Kg, Hg) of the chemical industry at Budapest Industrial Fairs, 1955-1962. Compiled by the author from the Fair Catalogues.

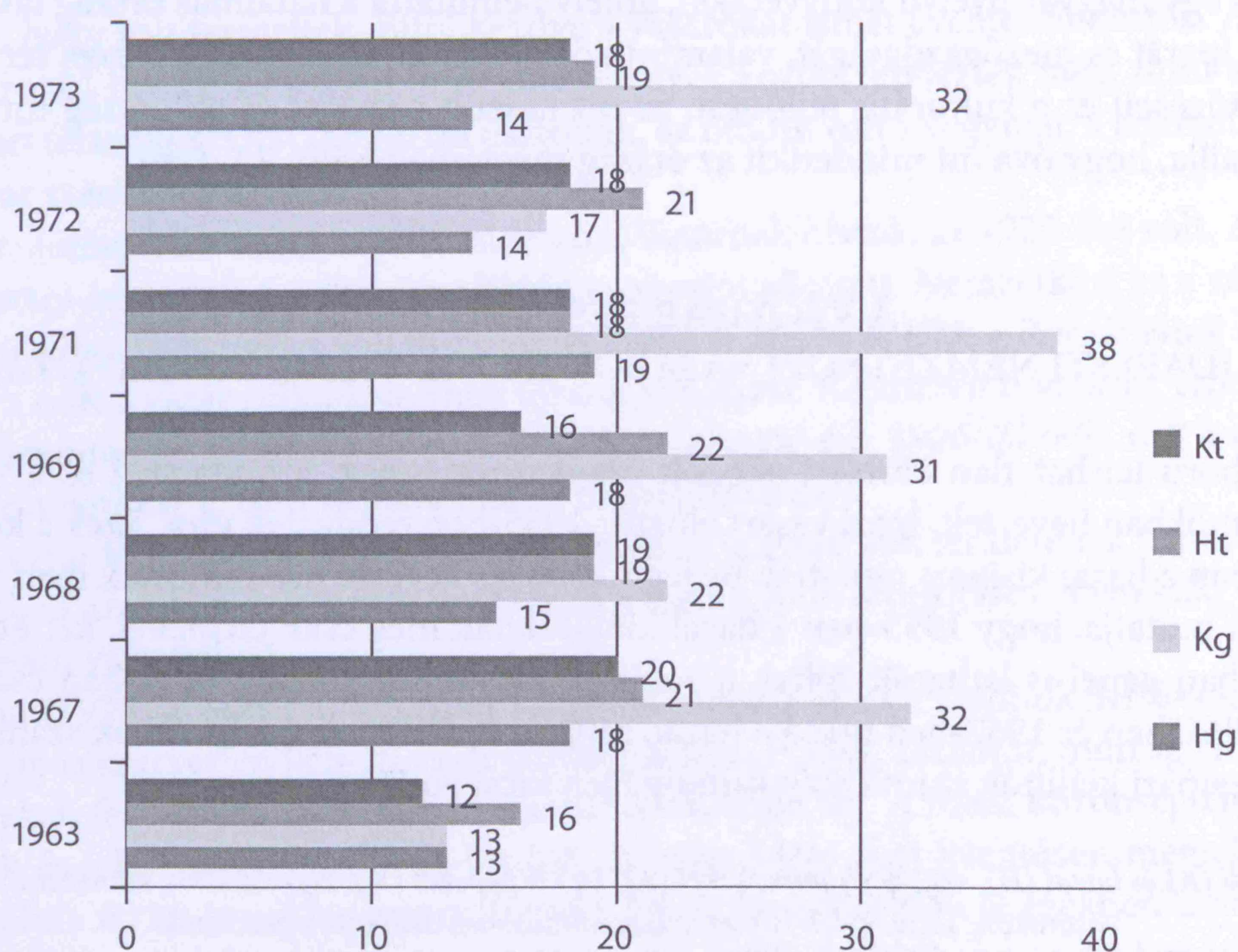

1962 őszén Magyarország csatlakozott a nemzetközi vásárok szövetségéhez, 1963-tól a budapesti vásár valóban nemzetközivé vált. A nemzetközi érdeklődés a vásár iránt hamarosan megnőtt. A kémiát és a vegyipart tekintve elsősorban vegyigép-gyártók jelentek meg a vásáron nagyobb számban. Bár Magyarországon volt sok nagy gépgyár, amelyek egyebek között jó minőségű vegyipari gépeket is gyártottak, a vásáron azonban alulmaradtak a külföldi, főleg nyugati és elsősorban német kiállítókkal szemben. Ezt szemlélteti a 2. ábra.

2. ábra: A külföldi (K) és hazai (H) vegyipari termékeket (Kt, Ht) és gépeket (Kg, Hg) kiállítók száma a Budapesti Nemzetközi Vásárokon, 1963-1973. A szerző összeállítása a Vásárcatalógusokból.

Fig. 2: Number of the foreign (K) and domestic (H) exhibitors of products (Kt, Ht) and machinery (Kg, Hg) of the chemical industry at Budapest International Fairs, 1963-1973. Compiled by the author from the Fair Catalogues.

1974-től kezdve a vásárcatalógusok a vegyi kiállítókat két csoportra osztották, a vegyszerek, illetve a vegyipari gépek kiállítóinak csoportjára. A csoportosítás azonban évről évre változott és így nem lehet összehasonlítani az egyes évek közötti fejlődést.

1975 fordulót hozott a vásárok életében. A vásár kinőtte a városligeti telephelyet és új területre költözött a X. kerületbe. 1978-ban kiemelkedően sok vegyipari vállalat állított ki, köztük 90 vegyigyar. (3. ábra). Ettől az időtől kezdve évente két vásárt rendeztek: a tavaszi vásárt, amely a beruházási termékek, és az őszi vásárt, amely a fogyasztási cikkek vására volt. (4. ábra). Az ábrán látható, hogy az őszi vásárokon a hazai termékek voltak túlsúlyban.

MIT TERMELTEK A MAGYAR VEGYIPARI KIÁLLÍTÓK?

A korszak jellemzésére részletesen elemeztem az 1986-os tavaszi vásárt a vegyipar megjelenése szempontjából, a vásár termékkatalógusa alapján. Ekkor 21 magyar vegyipari vállalat mutatta be termékeit a vásáron, közülük 7 szénhidrogén-ipari vállalat, melyek kőolajipari termékekkel, illetve földgázfeldolgozással foglalkoztak. Az 1970-es évek olajválságai óta a vegyiparnak ezek az ágazatai egyre fontosabbá váltak. A Szénhidrogénipari Kutató Intézet, valamint a tervező és kereskedelmi vállalatok, melyek a Dunai Kőolajipar Vállalathoz tartoztak, mind jelen voltak a korszak vásárain.

A vegyipar másik ágazata, mely ekkor fontossá vált, a műanyagipar volt. A műanyag-gyártó cégek közül néhány műtrágyát is gyártott.

Az 1970-es évektől kezdve a festékgyártók között számos mezőgazdasági szövetkezetet találunk. Ebben az időszakban sok mezőgazdasági szövetkezet ipari termelésbe kezdett. A korszak kiállítói között építőipari és vegyipari tervezővállalatok is megjelentek.

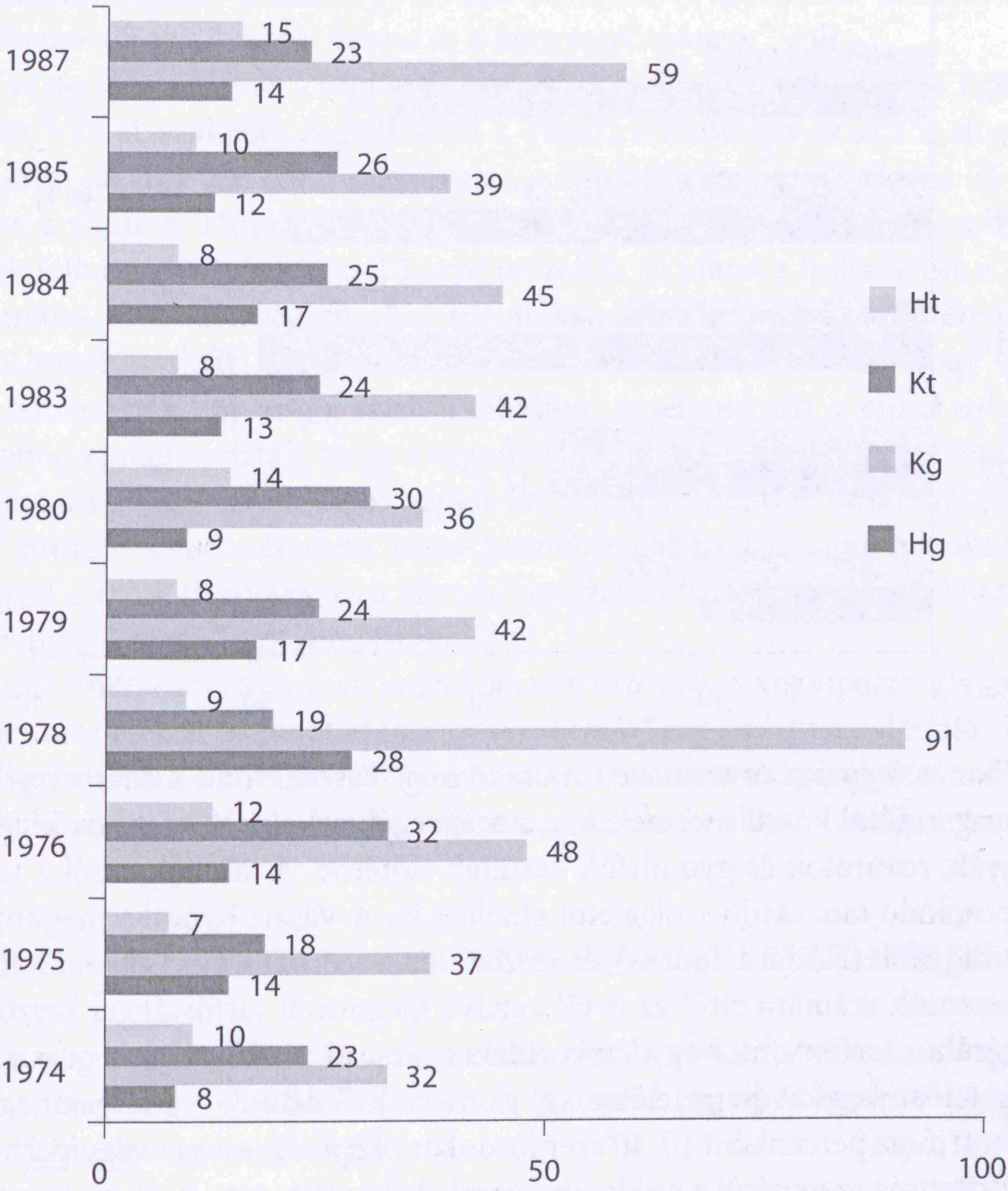

A VÁSÁRI HÍRADÓ, MINT A VEGYIPAR NÉPSZERŰSÍTŐJE

A Vásári Híradó ebben a korszakban a vásár ideje alatt minden nap megjelent. Voltak benne magyar, német és angol nyelvű cikkek. Minden számában írt egy-egy akkori iparvezető, valamint a vásár és a nagy külföldi vállalatok vezetői is. A Híradó ismertette a kitüntetett termékeket.

3. ábra: A külföldi (K) és hazai (H) vegyipari termékeket (Kt, Ht) és gépeket (Kg, Hg) kiállítók száma a Budapesti Nemzetközi Vásárokon, 1974-1987. A szerző összeállítása a Vásárcatalógusokból.

Fig. 3: Number of the foreign (K) and domestic (H) exhibitors of products (Kt, Ht) and machinery (Kg, Hg) of the chemical industry at Budapest International Fairs, 1974-1987. Compiled by the author from the Fair Catalogues.

A 3. táblázat példaképpen néhány év Vásári Híradóinak azokat a számait mutatja, amelyek vegyipari tárgyú cikkeket tartalmaztak, feltüntetve az évfolyamban megjelent vegyipari cikkek számát is.

3. táblázat. A Vásári Híradóban megjelent vegyipari tárgyú cikkek száma⁵

Év	A Híradó azon számai, amelyekben a vegyiparral kapcsolatos cikkek megjelentek	A cikkek száma
1962	3, 5, 6, 7, 8, 9, 11	13
1963	1, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 11	24
1988	1, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15	30
1990	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 13*, 14*, 15*	27 + 10*

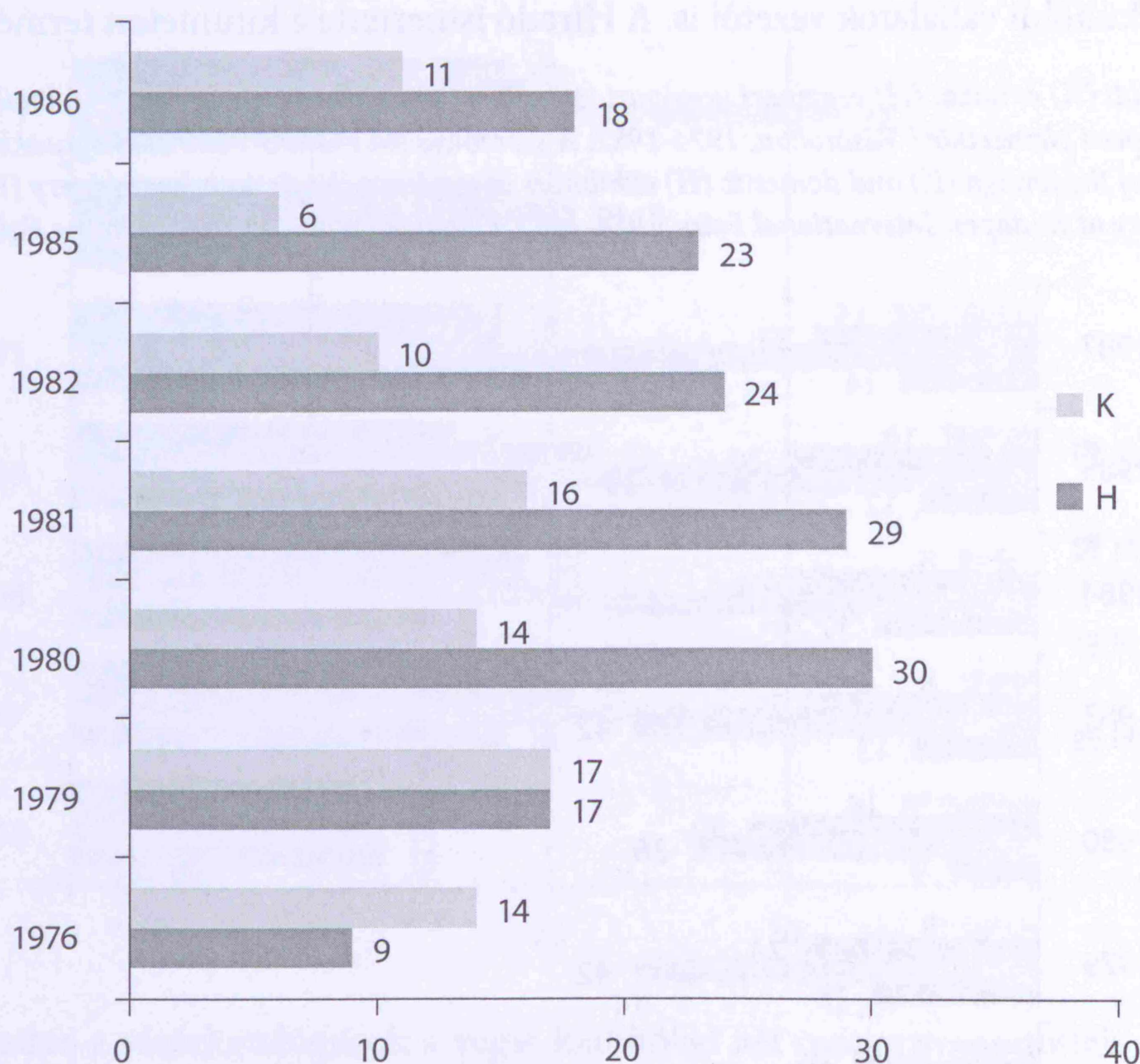
A *-al jelölt számok az őszi vásárokra vonatkoznak

4. ábra: A vegyi termékeket kiállító külföldi (K) és hazai (H) cégek száma a Budapesti Őszi Vásáron, 1976-1986.

A szerző összeállítása az Őszi Vásár vásárcatalógusaiból.

Fig. 4: Number of foreign (K) and domestic (H) companies exhibiting chemical products at Budapest Autumn Fairs, 1976-1986. Compiled by the author from the Fair Catalogues of the Autumn Fairs.

1963-ban elsősorban a vegyipar új termékeit mutatta be a Vásári Híradó. A szerves-kémiai ipar területéről a műanyag szálból készült termékek, a nehézszevegyparból a szintetikus festékek és lakkok, új típusú műtrágyák, rovarölők és gyomirtók kerültek előtérbe. A kőolajiparból a tüzelőanyagokat és a hozzájuk kapcsolódó tanácsadó szolgálatot emelték ki. A Vásári Krónika megünnepli és bemutatja a 80-éves gumigyárat (elődje a Taurus), és részletesen ismerteti a gumiabroncsokat, melyek személyautók és teherautók számára ettől az évtől kezdve megnövelt tartóssággal készültek. A Taurus részletes bemutatásához tartozik még egy leírás vidéki gyárainról, ahol labdákat, gumiszálat, műanyag csempéket és szigetelőanyagokat (szigetelőszalag) gyártottak. Találunk egy interjút egy új centrifuga feltalálójával. A centrifuga percenként 10-40 ezer fordulatra képes. Szintén a vegyiparhoz kapcsolódik egy riport Nagy-Britannia szerepéről a nukleáris energia békés felhasználásában. Megtudjuk, hogy ez az ország volt az izotópok legnagyobb exportőre, 50 ezer adagot exportáltak évente 60 országba. A Chemokomplex magyar külkereskedelmi vállalat, amely gépeket, felszereléseket importált és exportált a vegyipar számára, fizetett hirdetéséből volt részletesen megismerhető a Híradóban. A Kisiparosok Szövetkezetei 2000 terméket mutattak be, köztük 680 volt az abból az évből származó újdonság. Végezetül is megtanuljuk az újságból, hogy a vásáron 80 vegyipari vállalat mutatta be termékeit.

A látogatóknak talán mindennél kedvesebb volt az a cikk, amely a francia parfümipar újdonságainak budapesti bemutatkozását ismertette. Érdekes lehetett a kortársak számára az is, ahogyan a lap megismertette őket a német Mittelwald vegyigyár módszereivel a golyóstoll tintájának gyártására. Ez a cég 500 000 golyóstoll számára elegendő tintát készített évente, és ezzel a világ szükségletének egyharmadát fedezte. Külön tanulmány foglalkozott a mezőgazdaság kemizálásának kiemelkedő eredményeivel, a foszfát- és nitrát-alapú, hazai gyártású műtrágyákkal és az import (NDK) kálium-alapú termékekkel. A hazai műtrágyaipar tervei között elsősorban a már gyártott termékek gyártásának növelése szerepelt: a tervek szerint 1965-ig 2,7-szeresére kívánták növelni a termelést.

1988-ban az egyik kiemelt téma a vásáron a korrózióvédelem volt, és bemutatták a korrózióvédő anyagok gyártására alapított új céget. A Vegyépszer vegyipari építővállalat volt az egyik sztárja ennek az évnek, a témának német nyelvű cikket is szenteltek. További kiemelt téma volt a műanyagok termelése és fogyasztása Magyarországon. Ebből megtudjuk, hogy 1988-ban egy átlag magyar polgár évente 40 kg műanyagot használt el, és ez több volt mint amennyit az ország termelt. Szintén a műanyagokat dicsérte az az írás, amely a „*Műanyagok a gyógyításban*” címet viselte. Ennek a vásárnak a vegyipari részét teljesen a műanyagok uralták, részletesen bemutatták a műanyagtermelés meredek növekedését 1970 és 1988 között (56 000 tonnáról 541 000 tonnára évente). Stílusosan ezt a témakört a Graboplast Vállalat fejlesztésének ismertetése zárta.

Ekkor találkozunk először azzal, hogy a vásár a „*Kémia és környezet*” témáját is bemutatta egy kiállításban, melynek címe „*A hazai kémia és a környezetvédelem*” volt.

1990-ben a vásár jelszava volt: „*Utolérni Európát*”, amely téma akkor 1854 kiállítót vonzott 29 országból. Külön rész és szakcikk foglalkozott a Vásári Híradóban az akkor divatos és új közös vállalatok témájával, és úgy érezték a kortársak: „*a külföldi tőke figyel*”. Ebben az évben is részletesen mutatta be a vásár és Híradója a műanyagok kérdéskörét, elmagyarázva, hogy a műanyagok többségének felhasználhatóságát 5-10 évre tervezik, és utána a hulladékot el kell égetni vagy újra fel kell használni. Szintén a vegyiparhoz sorolták az alumíniumipar problémáit, és részletesen ismertették az Alumíniumipari Tröszt működését. A korszakra jellemző, hogy a vegyipar fejlődését átfogóan ismertették egy angol nyelvű cikkben, amelynek azt a címet adták: „*Vegyipar a siker képlete*”. Ebben elmagyarázták, hogy a vegyiparban minden mellékterméket a helyszínen kell felhasználni, mert a szállítás igen drága; éppen ezért nagy, integrált vállalatok jönnek létre, és a cégek „területe” mind négyzetméterben, mind termékskálában drámaian növekszik. Ugyanekkor jelentőséget kapott a vizek tisztítása, és a Híradó hosszasan ismertette meg a közönséget e nélkülözhetetlen alapanyag kezelésének módszereivel.

Ugyanezen év (1990) őszi vásárának krónikája tele van a nagy vegyipari vállalatok bemutatásával. A közönséget részletesen tájékoztatták a „*Mikrokémia*” cég gyártási palettájáról a műanyagoktól a gyomirtókig, valamint a rovarirtó és gombaölő szerek fontosságáról. Hasonló részletességgel megismerhette a közönség a *Vegytec*, a *Ferrokémia*, a *Caola* és a *Budalakk* gyártmánya palettáját.

VÁLTOZÁSOK A BUDAPESTI NEMZETKÖZI VÁSÁR SZERVEZETÉBEN 1990 UTÁN

A politikai-társadalmi átalakulások a vásár szerkezetét is átalakították, és a vegyipar három fő ágban képviseltethette magát ezekben az években. Az egész vegyipar egy közös kiállítási témakört alkotott, amely a következő részekből állt:

1. Gépek, felszerelések, alkatrészek a vegyipar számára;
2. Nyersanyagok a vegyipar számára;
3. Félkész- és késztermékek ipari felhasználása.

Ezekben az alcsoportokban magyar vállalatok, illetve külföldi vállalatok magyar képviselői jelentek meg, többségükben olyan nevek, amelyekkel korábbi vásárokon nem találkoztunk. Ugyanebben a korszakban az őszi vásáron, amelynek neve akkor „*Hoventa*” volt, egészen más jellegű cégek jelentek meg, hiszen ez a vásár a kereskedelem és a vendéglátóipar bemutatkozási lehetősége volt. Itt a témakörök:

1. Háztartási kémia és papíripar;
2. Tisztítószeres és vegyszerek;
3. Festékek, viaszok és zománcok.

Ezen a kiállításon a megjelenő cégek mind magyarok voltak, megjelent néhány német-magyar közös vállalat is. 1993-tól a tavaszi vásárt *Industria Vásár*nak hívták és egyetlen vegyipari cég sem jelent meg rajta. A vegyipar illetékesei úgy döntöttek, hogy ennek az iparágnak egy önálló vásár nagyobb teret tudna adni, és még ugyanebben az évben elindult a „Chemexpo” nemzetközi kereskedelmi vásár a vegyipar és a műanyagipar számára. Ettől kezdve a vegyipar főleg a szakvásárokon jelent meg, amelyek közül a Chemexpon kívül a „Hungarocorr” volt a legjobb bemutatási tér.

KÖVETKEZTETÉSEK

A vegyipar számára a megjelenés a Budapesti Nemzetközi Vásáron elsősorban azért volt fontos, mert ez az iparág nem Budapesten összpontosult. A jelenlét a vidéki vállalatok számára már azért is fontos volt, mert a vásárokon egyszerre nagyszámú látogatónak tudtak bemutatkozni.

A közel 100 év alatt a vásárok szerepe jelentősen átalakult. A II. világháborúig kissé népünnepély jellegűek voltak, és a nagyközönséget ismertették meg – többek között – a kémiával és a vegyiparral, amelyek már akkor sem voltak túlzottan népszerűek. A vásár bemutatta, hogy egyszerű köznapi tevékenységeink a vegyipar nélkül elképzelhetetlenek (például sem a fogunkat nem tudnánk tisztítani, sem az autókba nem tudnánk benzint tankolni.)

A II. Világháború után a vásárok egyre inkább az üzletkötés helyeivé váltak. Jelentős volt az őszi vásárok létrehozása: ezek a közönséget célozták meg, a tavaszi vásárok sikerét viszont a megkötött üzletek forintértékével mérték. A tavaszi vásárok ezenkívül a magyar vegyészeknek, mérnököknek, műszakiaknak és üzletembereknek adtak lehetőséget arra, hogy külföldi kollégákkal találkozzanak és megismerkedjenek új termékekkel és eljárásokkal, amelyek nehezen jutottak el a vasfüggöny mögé. A külföldi kiállítók üzletkötés céljából jöttek, sokan közülük rendszeresen, hiszen termékeik keresettek voltak.

A demokratikus átalakulás után a változás természetesen következett be az állami vállalatok privatizálásával és azzal, hogy sokat közülük külföldiek vettek meg. Az irányító követelmény a profit lett, és nem a találkozás a közönséggel.

Köszönetmondás. A szerző köszönetét fejezi ki a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Budapest Gyűjteményének, amelynek tulajdonában az eredeti fényképek vannak.

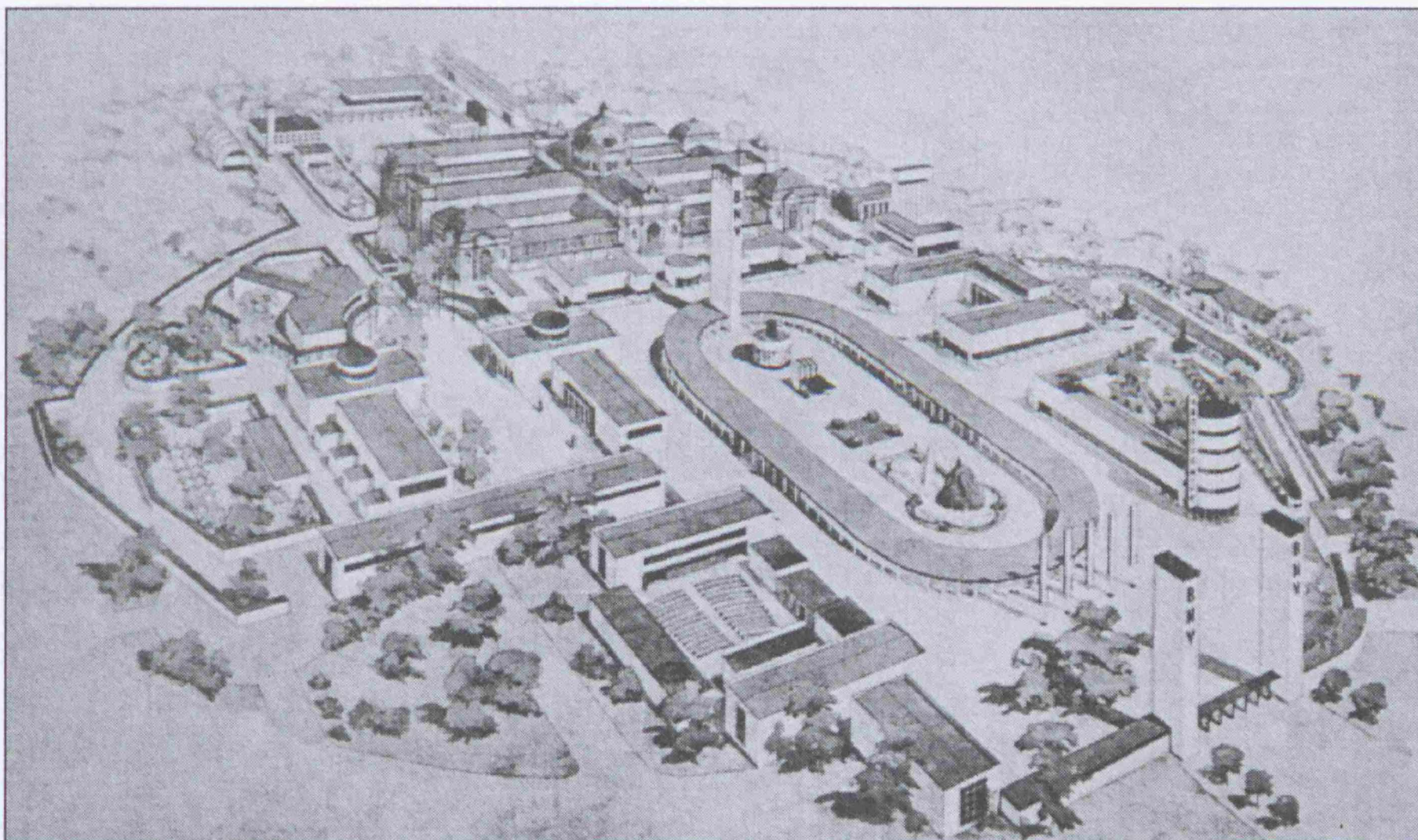
Acknowledgement: The author is greatly indebted to the Budapest Collection of the Capital's Szabó Ervin Library whose property the original photographs are.

IRODALOM:

- 1 Vámos Éva: The Hungarian industry at the Budapest Spring Fairs (1918-38). *Technikatörténeti Szemle*, XVII, 1988-89. Múzsák Közművelődési Kiadó, 199, 169-176.
- 2 Hallósy István: Visszapillantás a Budapesti Nemzetközi Vásár két évtizedes múltjára (1906-1926). *Pesti Könyvnyomda Rt. Budapest*, 1926. 34 p. – Hallósy István (szerk.): A Budapesti Nemzetközi Vásár Ezüstkönyve. A magyar vásárintézmény 25 éves története, 1906-1930. Franklin Társulat Nyomdája, Budapest, 1930. 120 p. – Vámos Éva: i.m.
- 3 A szerző összeállítása a Vásári Híradó évfolyamaiból.

A szerző elérhetősége
Dr. habil. Vámos Éva
vamos.eva@chello.hu

2. kép. Vásári látképterv, 1937
 Picture 2. Overall view of the Fair, 1937

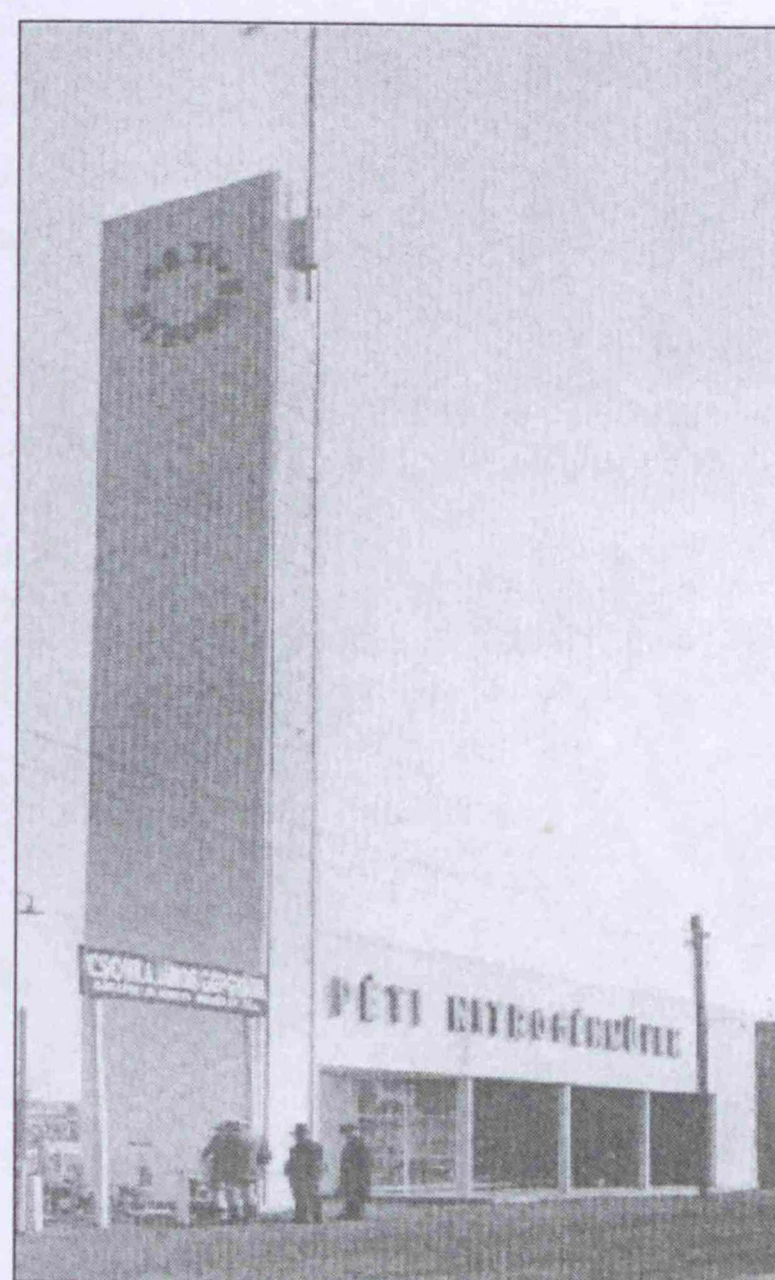
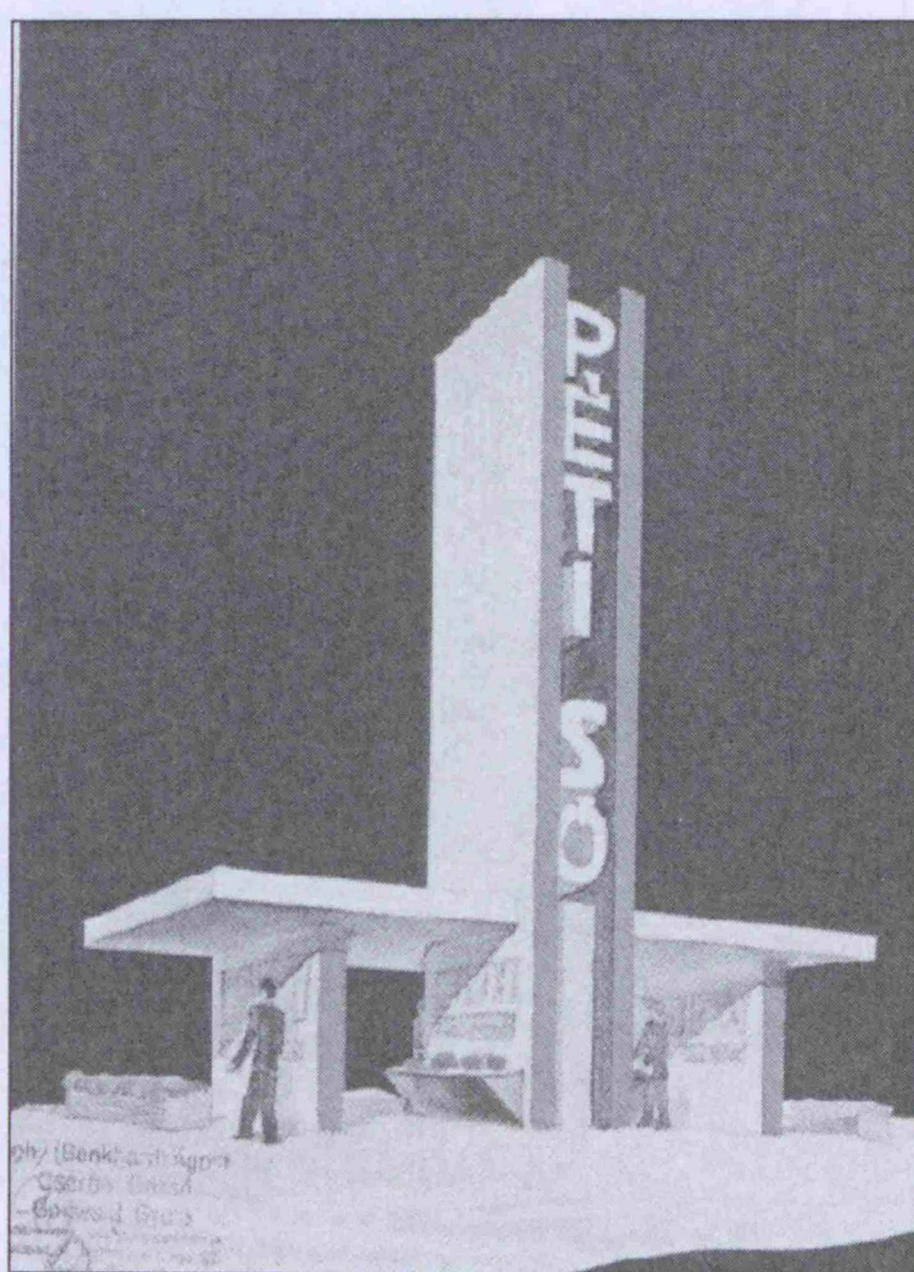

3. kép. Horthy kormányzó meglátogatja a vásárt (1930-as évek vége)
 Picture 3: Governor Horthy is visiting the Fair (late 1930s)

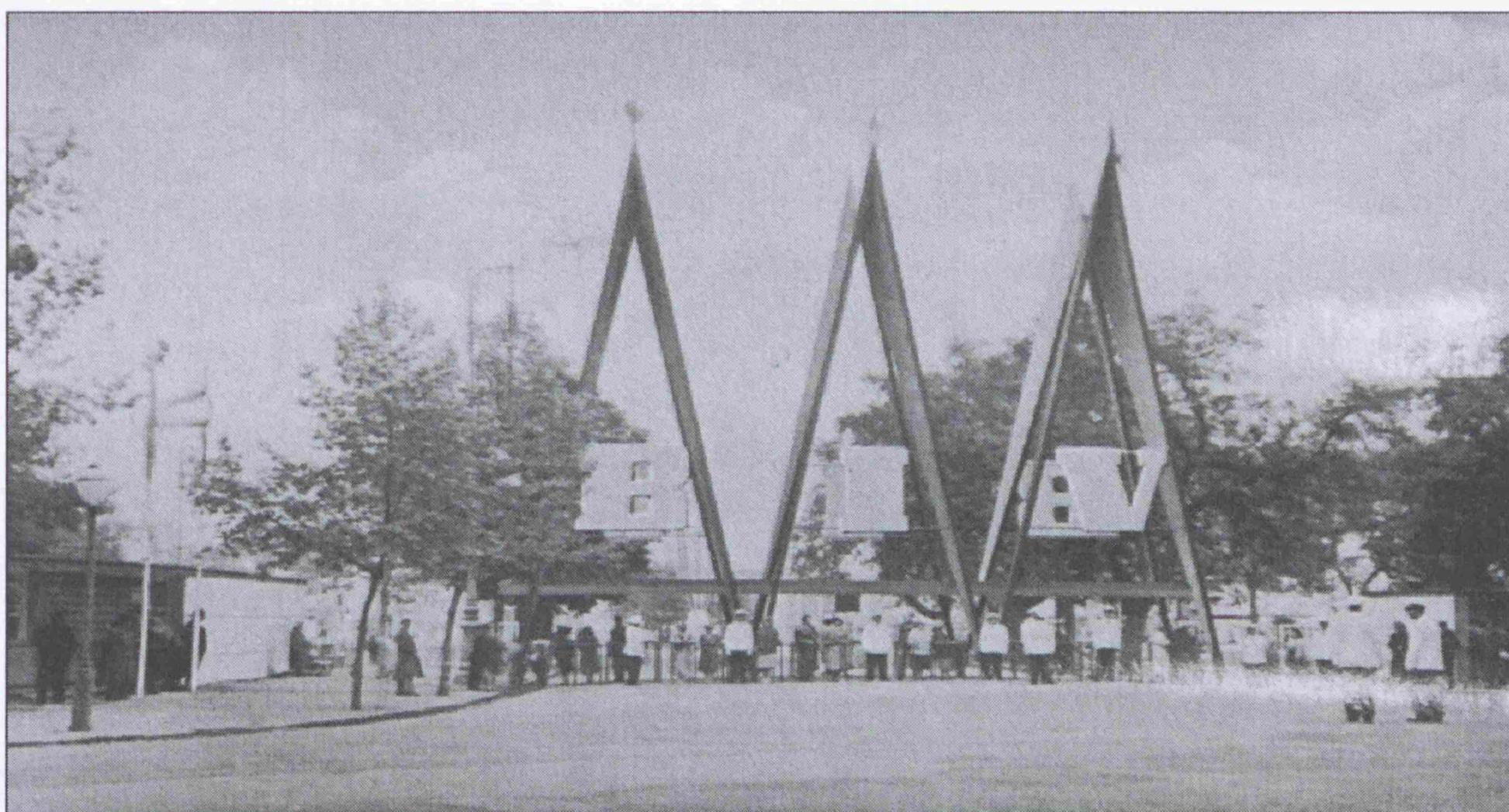
4. kép: A Vásárok tükrözték a politikai fejleményeket (1941)
 Picture 4: The Fairs reflected the political developments (1941)

5. kép: Az egyetlen magyar vegyipari gyár, amelynek rendszeresen saját kiállítócsarnoka volt a két világháború között, a Péti Nitrogénművek volt.

Picture 5: The only Hungarian factory of the chemical industry that regularly had its own pavilion in the interwar period, was the Nitrogen Works Péti.

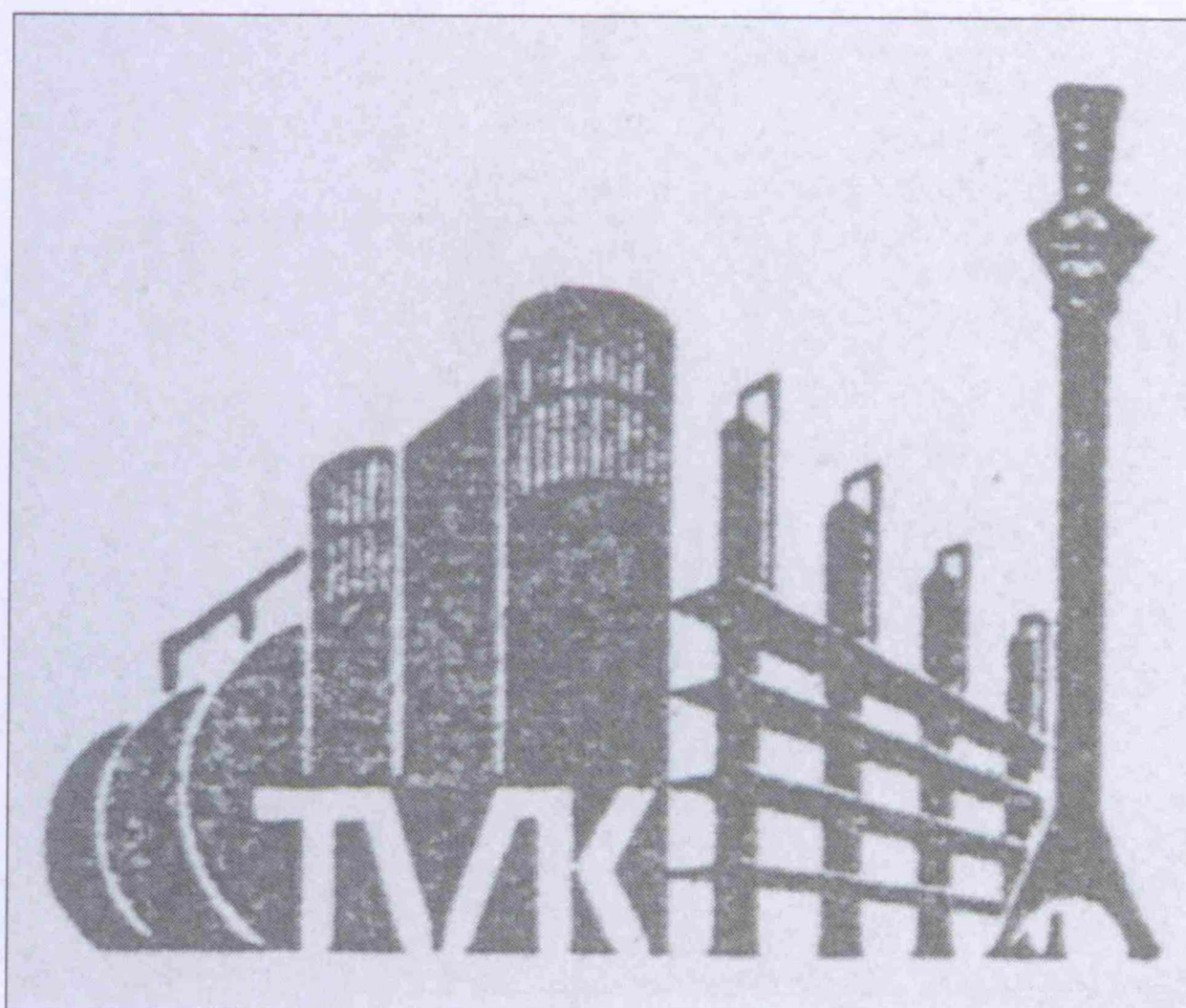

6. kép: A Budapesti Ipari Vásár bejárata, 1961
 Picture 6: Entrance to the Budapest Industrial Fair, 1961

7. kép: A szovjet kiállítás, 1970-es évek
 Picture 7: Exhibition of the Soviet Union in the 1970s

8. kép: A Tiszai Vegyi Kombinát formatervezett emblémája. A gyár 1961-ben kezdte meg termelését, 1986-ban már 6 üzeme volt és Magyarország legnagyobb vegyigyára, amely – többek között – polietilén gyártással foglalkozik.

Picture 8: Designer emblem of the Tisza Chemical Combine. It started production in 1961 and had, in 1986, 6 plants and was Hungary's biggest chemical factory that produced – among others – polyethylene.